

Oikeusministeriö

Sisäministeriön lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Oikeusministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Sisäministeriö lausuu asiasta seuraavaa.

Esitys

Esityksessä ehdotetaan, että sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia uudistettaisiin.

Esityksen mukaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että lain mukaisessa menettelyssä voitaisiin käsitellä rikosasiat, joista voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta. Kuitenkin tiettyjä henkeä ja terveyttä suojaavia rikostunnusmerkistöjä rajattaisiin soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi menettelyssä voitaisiin määrätä enintään 5 000 euron suuruinen menettämisseuraamus, asian selvittämisestä aiheutuneet päihdetutkimuskustannukset sekä ratkaista asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus.

Viranomaisten toimivallanjakoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisi voisi ratkaista lain nykyisen soveltamisalan piiriin kuuluvat rikosasiat eli sellaiset asiat, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään kuusi kuukautta vankeutta. Loput asiat ratkaisisi syyttäjä.

Lausunto

Lausunnonantajan yleiset huomiot koko esityksestä

Sisäministeriö pitää työryhmämietinnössä esitettyjä muutoksia sakon ja rikesakon määräämisestä annettuun lakiin lähtökohtaisesti perusteltuina ja kannatettavina. Sisäministeriö on ollut edustettuna esityksen laatineessa työryhmässä.

Sisäministeriön arvion mukaan sakkomenettelyn laajentaminen sujuvoittaa ja nopeuttaa rikosprosessia yksikertaisissa ja selvissä asioissa. Sisäministeriö pitää esitettyjä muutoksia erittäin perusteltuina ja tärkeinä. Sakkomenettelylain mukainen menettely vaatii esitutkintaviranomaisilta vähemmän työtä kuin täysimittainen esitutkinta. Sakkomenettely nopeuttaa merkittävästi esitutkintaviranomaisen työtä. Sakkomenettelyyn kohdistuvilla muutoksilla voidaan osaltaan tehostaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti rikostorjuntaa, lisätä rikostorjunnan vaikuttavuutta ja sujuvoittaa prosesseja.

Lain soveltamisalan laajentaminen; rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on kaksi vuotta vankeutta

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Sisäministeriö kannattaa sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamista ja pitää perusteltuna, että sakkomenettelyn soveltamisala laajennettaisiin rikoksiin, joista on säädetty kahden vuoden enimmäisrangaistus. Tämä mahdollistaisi sen, että nykyistä useampi yksinkertainen ja selvä rikosasia voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä.

Esityksessä ehdotetaan, että lain soveltamisalaa koskevaan sääntelyyn lisättäisiin vaatimus siitä, että asiasta ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Kyseisellä täsmennyksellä olisi tarkoitus ohjata lainsoveltajaa ja selventää sitä, millaiset asiat kuuluisivat käsiteltäväksi sakkomenettelyssä. Säännöksellä olisi lisäksi tarkoitus varmistua siitä, että sakkomenettelyssä ei jatkossakaan käsiteltäisi tekoja, joissa olisi arvioitava sakko- ja vankeusrangaistuksen välistä rajanvetoa. Sisäministeriö pitää täsmennystä perusteltuna.

Lain soveltamisalan laajentaminen; menettämisseuraamukset

Sisäministeriö pitää soveltamisalan laajentamista perusteltuna.

Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän ratkaisuvallta

Esityksessä ehdotetaan, että poliisin ratkaisuvallan piiriin kuuluisivat kaikki teot, joista säädetty enimmäisrangaistus olisi sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Esitutkintaviranomaisten toimivaltaan kuuluvaa päiväsakon lukumäärää korotettaisiin nykyisestä 20 päiväsakosta 60 päiväsakkoon. Poliisi voisi esityksen mukaisesti yhdellä kosketuksella ratkaista yhä enemmän selviä ja yksinkertaisia rikoksia. Poliisin ratkaisutoimivallan laajentaminen tukisi myös menettelysäännösten selkeyttä. Rikosasioiden käsittelytapa ja prosessin muoto valikoituisi siis asian vaativuuden ja laadun mukaan. Muutos edistäisi siten prosessin sujuvuutta ja parantaisi kansalaisten oikeusturvaa, kun asioita saataisiin ratkottua aiempaa nopeammin ja tehokkaammin. Sisäministeriö kannattaa esitutkintaviranomaisten ratkaisuvallan laajentamista.

Alaikäinen epäily sakkomenettelyssä

Sisäministeriö esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi, että tulisiko myös nuoriin rikoksesta epäiltyihin soveltaa laajennettua sakkomenettelyä. Sisäministeriön käsityksen mukaan yhdenvertaisuusnäkökohtien ja rikosvastuun nopeamman toteutumisen näkökulmasta ei olisi perusteltua rajata nuoria rikoksesta epäiltyjä laajennetun sakkomenettelyn ulkopuolelle. Nuorten rikoksesta epäiltyjen kohdalla nopealla puuttumisella olisi tärkeä tehtävä uusien rikosten ennaltaehkäisyn kannalta. Nuoret myös kokevat sakkomenettelyssä määrättävän seuraamuksen konkreettiseksi rangaistukseksi.

Asianosaisten suostumukset ja suostumuksen peruuttaminen

Sisäministeriö esittää jatkovalmistelussa harkittavaksi, että sakkomenettelyn käyttäminen ei edellyttäisi asianosaisten suostumusta. Oikeusministeriön rikosprosessin sujuvoittaminen työryhmän muistiossa (oikeusministeriön julkaisuja, mietintöjä ja lausuntoja, s. 50) on todettu, että lähtökohtaisesti viranomaisen tulisi voida valita kullekin asialle parhaiten soveltuva menettely ja suostumus ei siten olisi edellytys sakkomenettelyn käyttämiselle. Sisäministeriö yhtyy tähän näkemykseen.

Erityisesti asianomistajan suostumuksesta luopumiselle olisi sisäministeriön käsityksen mukaan perusteita. Mikko Vuorenpää on oikeusministeriölle tekemässään selvityksessä sakkomenettelyn laajentamismahdollisuuksista sekä asianosaisten suostumuksen tarpeellisuudesta sakkomenettelyn edellytyksenä (oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2024:25, s. 61) päätenyt johtopäätökseen, että esityksen valmistelussa voitaisiin harkita luopumista asianomistajan suostumusta koskevasta sääntelystä. Asianomistajan suostumuksesta luopumiselle ei siis Vuorenpään mukaan olisi esteitä.

Lisäksi sisäministeriö pitää perusteltuna, ettei jo annettua suostumusta voisi peruuttaa.

Lain soveltamisalan laajentaminen; yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittely

Sisäministeriö pitää esitystä perusteltuna.

Lain soveltamisalan laajentaminen; päihdetutkimuskustannukset

Sisäministeriö pitää esitystä perusteltuna.

Esitutkintaan ehdotetut muutokset

Sisäministeriö kannattaa sitä, että suppean esitutinnan säännöksiä voidaan soveltaa sekä nykyisen soveltamisalan asioihin että ehdotetun laajennetun sakkomenettelyn soveltamisalaan. Sisäministeriö pitää perusteltuna esitettyä muutosta, jonka mukaan esitutkintalain (805/2011) 7 luvun 14 ja 15 §:ää olisi jatkossa aina noudatettava sakkomenettelyssä. Muutoksella huolehdittaisiin siitä, että alaikäisen rikoksesta epäillyn huoltaja saisi tiedon rikosepäilystä ja voisi käyttää puhevaltaa esitutkinnassa. Samoin olisi perusteltua, ettei sosiaaliviranomaiselle olisi tarpeen ilmoittaa kaikista vähäisistä rikosasioissa, joissa ei ole huolta lapsen hyvinvoinnista tai tilanteesta. Poliisi on joka tapauksessa velvollinen tekemään tietyissä tapauksissa lastensuojeluilmoituksen.

Sisäministeriö pitää myös kannatettavana esitutkintalain muutosesitystä, että kaikki poliisien epäilyksi tekemät rikokset tulisivat syyttäjän tietoon.

Muutoksenhakusääntelyyn ehdotetut muutokset

Ei lausuttavaa.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Jari Pajunen

Jakelu

OM Oikeusministeriö

VN/22309/2023-SM-62

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: